

Redogörelse för Nordiska rådet om nordiskt samarbete om funktionshinder för perioden 2020-21

Innehåll

1.	Sammanfattning	3
2.	Inledning	4
3.	Samarbetet	5
	Aktiviteter under perioden	5
	Effektiv tillgång till information om politik för inkludering och genomförandet av CRPD.....	5
	Stärkt kunskaps- och erfarenhetsutbyte om delaktighet hos barn och unga med funktionshinder	5
	Förslag till indikatorer för nordiskt samarbete om funktionshinder	5
	Ny kunskap om teknologins roll för ett inkluderande arbetsliv	6
	Koordinerat ett nätverk för samarbete om universell utformning, delaktighet och demokrati.....	6
	Kartlagt kunskap om hur stöd kan utformas för ett självständigt liv och inkludering.....	6
	Koordinera förstärkning av kompetens och viktiga erfarenhetsutbyten om dövblindhet.....	6
	Stöd till organisationers nordiska samarbete	7
	Funktionshindersrådets möten.....	8
	Funktionshindersrådets arbete med övriga teman och aktiviteter	8
	Utveckling av nationella strategier och planer	8
	Nordiska perspektiv på europeiskt samarbete om funktionshinder	8
	Att leva ett självständigt liv och vara inkluderad i samhället	9
	Handlingsplanen för nordiskt samarbete om funktionshinder.....	11
	Status för aktiviteter	11
	Fokusområde: Mänskliga rättigheter	11
	1.1 Insatser som stärker kunskap och dialog om mänskliga rättigheter och funktionshinder samt Nordens röst internationellt ..	11
	Aktivitet 1.2 Ursprungsfolk och funktionshinder	12
	Aktivitet 1.3 Barn och unga med funktionsnedsättning	12
	Fokusområde: Hållbar utveckling	13
	Aktivitet 2.1 Integrering av funktionshindersperspektiv i Nordiska ministerrådets verksamhet	13
	Aktivitet 2.2 Universell utformning, delaktighet och demokrati	13
	Aktivitet 2.3 Inkluderande arbetsliv	14
	Fokusområde: Fri rörlighet	14
	Aktivitet 3.1 Funktionshindersperspektiv i nordiskt samarbete om gränshinder	14
	Aktivitet 3.2 Studentmobilitet och funktionshinder	14
	Aktivitet 3.3 Stadsplanering från ett funktionshindersperspektiv	15
	Tvärgående perspektiv	15
	Barnrätts- och ungdomsperspektiv	15
	Jämställdhet	15
	Hållbar utveckling	15

1. Sammanfattning

Ministerrådet för social- och hälsopolitik (MR-S) lämnar vartannat år en redogörelse om funktionshinderssamarbetet till Nordiska rådet. Samarbetet vilar framförallt på tre ben:

- Nordens välfärdscenter (NVC) som är en institution under Nordiska ministerrådet
- Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder (Funktionshindersrådet/Rådet) som är ett rådgivande organ för hela det officiella nordiska samarbetet
- Nordiska ministerrådets handlingsplan för funktionshinderssamarbete 2018–2022

I denna redogörelse beskrivs ett urval av aktiviteter samt utvecklingen av verksamheter och initiativ inom ministerrådets regi som syftar till att främja inkludering av personer med funktionsnedsättning genom nordiskt samarbete under perioden 2020–2021. Redogörelsen fokuserar på samarbetets tre delar för implementering av initiativ och ambitioner för området. Följande resultat kan bland annat utläsas från samarbetet:

- NVC har åstadkommit ett gediget kunskaps- och erfarenhetsutbyte genom att bedriva projektverksamhet framförallt genom webinarium, samla och bearbeta kunskap samt främja nätverk på flera områden. En utökad webbplats om funktionshinderfrågor skapar en lättåtkomlig källa till information på området.
- Funktionshindersrådet har bidragit till utveckling och igångsättande av aktiviteter i handlingsplanen samt givit inspel till det danska och finska ordförandeskapens prioriterade områden. Företrädare för unga personer med funktionsnedsättning har deltagit i Rådets arbete vid flera tillfällen.
- Merparten av aktiviteterna i handlingsplanen är igångsatta. I dag drivs och finansieras fler aktiviteter av andra sektorer än tidigare, vilket är en mycket positiv utveckling.
- Det nya nätverket inom ministerrådets sekretariat har genomfört flera inspirationsworkshops med fokus på integrering av funktionshinderperspektivet i alla relevanta sektorer.

Nordiska ministerrådets vision är att Norden blir världens mest integrerade och hållbara region 2030. Funktionshinderssamarbetet bidrar särskilt till prioriteringen om ett socialt hållbart Norden, och mål 9 till 12.

2. Inledning

Enligt Världshälsoorganisationen WHO lever 15% av världens befolkning med någon typ av funktionsnedsättning. Det innebär att av Nordens 27 miljoner invånare påverkas fyra miljoner direkt eller indirekt av politik som främjar eller hindrar delaktighet utifrån funktionsförmåga. Läger vi till de många fall där psykisk ohälsa innebär en funktionsnedsättning påverkas långt många fler barn, unga och vuxna i befolkningen.

Det nordiska samarbetet om funktionshinder ska vara ett effektivt verktyg för att bidra till inkludering av personer med funktionsnedsättning, genom ett starkt nordiskt kunskapsutbyte och ett närmare samarbete i funktionshinderspolutiska frågor. Norden tydliggör genom sitt samarbete nyttan och värdet av ett inkluderande samhälle och universellt utformade digitala och fysiska miljöer. Universell utformning innebär smart och god samhällsplanering som även bidrar till tillväxt och bättre ekonomi för både välfärdssystem och näringsliv.

Alla nordiska länder har ratificerat FN:s Konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD). CRPD är tillsammans med FN:s Konvention om barnets rättigheter (CRC) och hållbarhetsmålen i Agenda 2030 viktiga utgångspunkter för samarbetet. Det är också strategiskt viktiga dokument för det nordiska samarbetet, inte minst målsättningar för hållbar utveckling och välfärd för alla.

Funktionshinderspolutik angår hela samhället och ett flertal politikområden. Inom det nordiska samarbetet organiseras funktionshinderssamarbetet under Ministerrådet för social- och hälsopolitik (MR-S). MR-S lämnar vartannat år en redogörelse om funktionshinderssamarbetet till Nordiska rådet. Samarbetet om funktionshinder består framförallt av tre delar:

- Nordens välfärdscenar (NVC) som är en institution under Nordiska ministerrådet
- Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder (Funktionshinderrådet) som är ett rådgivande organ för hela det officiella nordiska samarbetet
- Nordiska ministerrådets handlingsplan för funktionshinderssamarbetet för perioden 2018-2022

Det är ett prioriterat mål inom det nordiska samarbetet att bidra till att främja effektiv inkludering av personer med funktionsnedsättning i hela samhället. Först när alla kan delta och bidra på lika villkor, kan vi kalla våra samhällen hållbara och integrerade. Det nordiska samarbetet ska vara ett gott exempel på inkludering, och en politik vars mål är en region som är tillgänglig och relevant för alla invånare oavsett funktionsförmåga.

Bilagd till redogörelsen finns en utvärdering som genomförts av Joakim Tranquist Utvärdering AB under 2021. Utvärderingen är ett uppdrag från Nordiska ministerrådet att analysera det nordiska samarbetet om funktionshinder under åren 2018 till 2020. Resultatet av utvärderingen ska ligga till grund för en översyn av hela politikområdet i god tid innan Funktionshinderrådets mandat löper ut den 31 december 2022.

3. Samarbetet

3.1 Nordens välfärdscenters arbete med funktionshinder

Nordens välfärdscenter (NVC) har till uppgift att bistå MR-S med att genomföra nordiska initiativ på social- och folkhälsoområdet. Institutionen styrs framför allt genom ett strategiskt mandat och beviljningsbrev.

Funktionshinder är ett av NVC:s fyra insatsområden. NVC ska bland annat bidra till ländernas genomförande av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD) samt till ett mer hållbart universellt utformat samhälle. Funktionshinderspolicik är ett tvärsektorieilt och mångfacetterat område och det finns inte bara ett stort behov av kunskaps- och erfarenhetsutbyte utan även en stor, enligt utvärderingar, upplevd nytta med det inom Norden. NVC samordnar och leder projekt, planerar och genomför seminarier och andra evenemang, producerar rapporter och kommunicerar kunskap på olika sätt.

Viktiga uppgifter för NVC är att känna till nationella och internationella nyckelaktörer, samordna och leda projekt, förmedla kontakter samt att främja kunskaps- och erfarenhetsutbyten genom nätverkande.

Aktiviteter under perioden

Sedan redogörelsen till Nordiska rådet 2019 har NVC bland annat arbetat med följande frågor:

Effektiv tillgång till information om politik för inkludering och genomförandet av CRPD

NVC har ytterligare utvecklats sin webbplats med information om de nordiska ländernas politik på området. Till exempel bevakar NVC utvecklingen vad gäller ländernas dialoger med FN:s kommitté för rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Mer information finns här: [Funktionshinder | NVC \(nordicwelfare.org\)](https://nordicwelfare.org)

Stärkt kunskaps- och erfarenhetsutbyte om delaktighet hos barn och unga med funktionshinder

Genom ett samarbete mellan Nordens välfärdscenter, Nordiska barn- och ungdomskommittéen (NORDBUK), nationella experter, företrädare för unga med funktionsnedsättning och medlemmarna i Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder, har två rapporter om barn och ungas delaktighet publicerats på norska, svenska och engelska. Den ena presenterar kunskap om situationen för barn och unga med funktionsnedsättning och exempel på lovande praxis för att främja delaktighet. Den andra behandlar hur det nordiska funktionshindressamarbetet kan främja delaktighet bland barn och unga med funktionsnedsättning. Ett webinarium avslutade projektet under våren 2021. Mer information finns här: [Barn, unga och delaktighet | NVC \(nordicwelfare.org\)](https://nordicwelfare.org). NVC har under perioden också lyft fram situationen för barn och unga med funktionsnedsättning i andra projekt, till exempel i en rapport om pandemins konsekvenser för barn och unga.

Förslag till indikatorer för nordiskt samarbete om funktionshinder

NVC påbörjade 2017 ett projekt som kartlägger möjligheterna att hitta och samla nationell statistik och därigenom identifiera gemensamma, nordiska indikatorer för implementering av CRPD. I rapporten "Nordic indicators for cooperation on disability",

föreslås indikatorer på områdena diskriminering, delaktighet i skola och utbildning, arbete, levnadsstandard och socialt skydd samt tillgänglighet.
Mer information finns här: [Nordisk funktionshindersstatistik | NVC \(nordicwelfare.org\)](#)

Ny kunskap om teknologins roll för ett inkluderande arbetsliv

Genom ett uppdrag från Arbetsmarknadsutskottet under Ämbetsmannakommittén för arbetsliv (ÅK-A), har NVC tagit fram ny kunskap, beskrivit goda exempel och sammanställt en s.k. verktygslåda samt genomfört webinarier om temat ett inkluderande arbetsliv. Projektet ingår i ministerrådets handlingsplan och mer information finns här: [Framtidens arbetsliv – teknik och digitalisering för ökad inkludering | NVC \(nordicwelfare.org\)](#)

Koordinerat ett nätverk för samarbete om universell utformning, delaktighet och demokrati

NVC har koordinerat ett projekt som har kartlagt och bidragit till implementeringen av fem delmål. Arbetet har bedrivits i nätverksform och med samarbetspartners i länderna. Bland annat har fem seminarier/webbinarier genomförts av nationella aktörer tillsammans med Nordens välfärdscenter. Webbinarierna finns tillgängliga på Youtube:

- THL i Finland ansvarade för ett seminarium om [Aktiv involvering av unga med funktionsnedsättning](#).
- Danska Socialstyrelsen ansvarade för webinarie [Digitalization in Social services – opportunities and barriers for persons with disabilities](#).
- Socialministeriet på Island ansvarade för [Active involvement of persons with disabilities creates better solutions for all](#).
- Myndigheten för delaktighet i Sverige ansvarade för webinariet [Democracy and disability – how to create broader political participation for all](#).
- Barne- ungdoms og familiedirektoratet i Norge ansvarade för webinariet [Smart cities are universally designed cities](#).

Kartlagt kunskap om hur stöd kan utformas för ett självständigt liv och inkludering

NVC har, tillsammans med Institutet för Hälsa och Välfärd (THL) i Finland, genomfört ett projekt om personligt socialt stöd och service som främjar ett självständigt liv. Funktionshindersrådets medlemmar och andra nationella experter har bidragit till en kartläggning av nordiska modeller och system för individanpassat stöd och service för personer med funktionsnedsättning. Syftet med projektet är att undersöka huruvida och i så fall hur modeller för personlig budgetering av stöd och service kan stärka genomförandet av UNCRPD, särskilt artikel 19 i rätten att leva självständigt och att delta i samhälle. Projektet ingår i det finska ordförandeskapsprogrammet och genomförs mellan januari och juni 2021. Mer information finns här: [Kartläggning av lösningar för självständigt liv | NVC \(nordicwelfare.org\)](#)

Koordinera förstärkning av kompetens och viktiga erfarenhetsutbyten om dövblindhet

NVC har främjat möjligheter för delaktighet i samhället för personer med dövblindhet genom bl.a. att koordinera fyra nordiska kunskapsutvecklande nätverk för relevanta experter och praktiker samt ordna det årliga mötet "Nordiskt Ledarforum inom dövblindområdet". Aktiviteten har lett till kursverksamhet, digitala kunskapsmaterial, seminarier, publikationer och andra insatser som sprids till praktiker, experter samt verksamhetsledare inom regioner, kommuner och organisationer.

Mer information, inklusive publikationer, finns här: [Dövblindverksamhet | NVC \(nordicwelfare.org\)](#)

Stöd till organisationers nordiska samarbete

NVC underlättar och stödjer nordiskt samarbete mellan civila samhällets organisationer genom att varje år bidra med drygt en och en halv miljon svenska kronor som ska stimulera nordiskt samarbete om funktionshinder. På grund av pandemin har det arrangerats digitala evenemang i stället för fysiska möten.

Mer information finns här: [Stödordningen | NVC \(nordicwelfare.org\)](#)

3.2 Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder

Funktionshindersrådets mandat trädde i kraft 1 januari 2018 och gäller till den 31 december 2022. Rådet, som arbetar med alla relevanta politikområden, består av experter som utsetts av regeringar och funktionshindersorganisationer i hela Norden. Sammansättningen bygger på principen "ingenting om oss utan oss", som också genomsyrar [FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning \(CRPD\)](#). Personer med funktionsnedsättning ska själva eller genom företrädande organisationer involveras i processer och beslut som berör dem på ett meningsfullt sätt.

Rådet har i uppgift att bidra till utveckling och genomförande av ministerrådets handlingsplan. För att kunna genomföra detta på ett effektivt sätt, har medlemmarna bland annat organiserat sig i intressegrupper kopplade till handlingsplanens aktiviteter.

Nordens välfärdscenter innehar sekretariatsfunktionen för Funktionshindersrådet. [Funktionshindersrådet | NVC \(nordicwelfare.org\)](#)

Aktiviteter

Under 2020 och 2021 har Funktionshindersrådet i nära samarbete med det danska respektive finska ordförandeskapet för Nordiska ministerrådet, planerat och genomfört aktiviteter i enlighet med Rådets mandat och ordförandeskapens önskemål. På grund av Corona pandemin har möten fram till september 2021 genomförts digitalt.

Funktionshindersrådet har i uppgift att bidra till utveckling och implementering av [ministerrådets handlingsplan för funktionshinderssamarbetet 2018-22](#), inklusive integrering av funktionshinderperspektiv. För att kunna genomföra detta på ett effektivt sätt, är ministerrådets handlingsplan en fast punkt på rådets mötesagenda. Funktionshindersrådet har genom aktivitet 2.1 särskilt ansvar för att driva på och följa upp det interna arbetet inom ministerrådet med att integrera funktionshinderperspektiv i dess verksamhet och politikområden.

En annan uppgift att uppmärksamma funktionshinderperspektivet i de strukturer och hos de aktörer som arbetar med gränshinder och främjandet av fri rörlighet i Norden. Syftet är att fokusera på de juridiska gränshinder och andra barriärer som särskilt hindrar personer med funktionsnedsättning att röra sig fritt i regionen. Funktionshindersrådet följer bland annat arbetet med revidering av Nordiska konventionen om socialt bistånd och sociala tjänster. Rådet följer också upp rapporten med gränshinder på Social- och arbetsmarknadsområdet från 2012 och har kontakt med Gränshindersrådets sekretariat samt Info Norden. Under 2020–2021 har det varit särskilt fokus på förutsättningar för döva nordbor att flytta, arbeta och studera på lika villkor som hörande.

Funktionshindersrådet har därutöver följt utvecklingen och bidragit till arbetet med handlingsplanen för genomförandet av det nordiska samarbetets [Vision 2030](#).

Under 2021 genomfördes en utvärdering av nordiskt samarbete om funktionshinder. Funktionshindersrådets medlemmar, sekretariat, ansvariga för aktiviteter i ministerrådets handlingsplan samt företrädare för unga med funktionsnedsättning har involverats i utvärderingen som presenteras för ÅK-S i oktober 2021. I utvärderingen involverades även ÅK-S och anställda vid sekretariatet.

Nedan presenteras ett antal av rådets aktiviteter och initiativ under perioden 1 januari 2020 – 30 september 2021.

Funktionshindersrådets möten

Funktionshindersrådet ska enligt mandatet mötas minst två gånger per år. Under 2020 hade Funktionshindersrådet tre möten. Vid mötena deltog unga med funktionsnedsättning, samt ett par internationella experter som involverats genom det internationella ledarskapsnätverket om funktionshinder och mental hälsa. Vid ett av mötena, genomfördes en [inspirationsworkshop](#) med Nordiska ministerrådets interna nätverk för integrering av funktionshindersperspektiv. I samband med ett av mötena, genomfördes ett webinarium och en workshop om teknologins möjligheter för inkludering i arbetslivet.

Under 2021 hölls också en inspirationsworkshop för det interna nätverket för integrering av funktionshindersperspektiv i Nordiska ministerrådets verksamhet tillsammans med företrädare för unga med funktionsnedsättning. Syftet var att skapa ett kunskaps- och erfarenhetsutbyte och stärka nätverket för kontaktpersonerna i ministerrådets interna nätverk, medlemmarna i Funktionshindersrådet samt företrädare för unga med funktionsnedsättning. Ytterst är målet att inspirera och stötta ministerrådets eget interna arbete.

Funktionshindersrådets arbete med övriga teman och aktiviteter

Funktionshindersrådet har enligt mandatet rätt att ta egna initiativ. Funktionshindersrådet involveras också i till exempel ordförandeskapets aktiviteter och program. Nedan beskrivs några aktiviteter och teman som rådet arbetat med under 2020 och 2021.

Utveckling av nationella strategier och planer

- Enligt CRPD ska alla länder ha nationella planer eller strategier för att stötta inkorporeringen av konventionen i nationell lagstiftning.
- I några av de nordiska länderna är man i färd att utveckla sina första nationella strategier eller handlingsplaner, i andra utvärderas eller utvecklas nya.
- Nordens välfärdscenter samlar och uppdaterar regelmässigt information på sin webbplats om [nationell funktionshinderspolic i Norden](#).

Nordiska perspektiv på europeiskt samarbete om funktionshinder

- Enligt ministerrådets handlingsplan ska det nordiska samarbetet om funktionshinder ge synergier till och möjlighet att förstärka och fördjupa de nordiska ländernas genomförande av europeisk och annan internationell politik för området.
- En genomgång av [EU:s nya strategi för rättigheter för personer med funktionsnedsättning](#) har ägt rum. Även status beträffande EU:s webbtillgänglighetsdirektiv och det nya tillgänglighetsdirektiv har diskuterats. Det finns ett fortsatt stort behov och intresse av fördjupad diskussion och nätverkande kring de europeiska direktiven och handlingsplanen.

Att leva ett självständigt liv och vara inkluderad i samhället

- Enligt artikel 19 i CRPD och SDG 10 i Agenda 2030 har alla människor rätt till ett självständigt liv och att vara inkluderad i samhället på lika villkor. Rådsmedlemmarna medverkar sedan januari 2021 i ett finskt [projekt om hur personaliserat stöd och service och en modell för personlig budget kan främja ett självständigt liv](#). Under våren har en kartläggning av nordiska modeller och system för individanpassat stöd och service för personer med funktionsnedsättning gjorts inom projektet - ett samarbete mellan Nordens välfärdscenter och Institutet för hälsa och välfärd (THL i Finland).
- Flera av Funktionshindersrådets medlemmar medverkade i sidoevenemanget med fokus på artikel 19 som arrangerades i samband med statspartsmötet för CRPD. Webbinariet kan ses här: [Building Back Better by strengthening the implementation of Article 19 of the UNCRPD - YouTube](#)

Hälsa och aktiv fritid

- Målet med detta tema är att arbeta med kunskaps- och erfarenhetsutbyte om hur fler med funktionsnedsättning kan få ett hälsosamt liv och tillgång till aktiviteter (Artikel 30 och 25 i CRPD, mål/delmål i Agenda 2030: 3, 5 och 10)
- Funktionshindersrådet skulle ha genomfört en aktivitet med det nordiska nätverket Aktiv fritid i samband med [världskongressen Moving societies](#) i Århus. Vid detta tillfälle skulle Rådet också haft ett seminarium. På grund av Corona pandemin, har mötet flyttats detta till 2021 men ännu inte kunnat genomföras.

Arbete och sysselsättning

- Enligt Artikel 27 i CRPD har alla rätt till arbete och sysselsättning och SDG 8 handlar om att främja allas möjlighet till ett arbete. Funktionshindersrådets medlemmar har medverkat i ett flertal aktiviteter med bäring på inkludering i arbetslivet. Mer information finns här: [Framtidens arbetsliv – teknik och digitalisering för ökad inkludering | NVC \(nordicwelfare.org\)](#)

COVID-19/Corona pandemin

- Personer med funktionsnedsättning har drabbats särskilt hårt av COVID-19, eftersom flera funktionsnedsättningar ökar riskfaktorerna för sjukdomen. Personer med funktionsnedsättning drabbas i högre grad av smittskyddsåtgärder som nedstängning av samhällets tjänster, inte minst vad avser pandemins påverkan på socialt stöd och service samt hälsovård. Rådet tog därför fram en skriftlig rapport om problematiken. Personer med funktionsnedsättning är omnämnda som en särskilt utsatt grupp och omfattas i aktiviteter gällande samhällets återuppbyggnad efter pandemin i ministerrådets nya handlingsplan för att nå målen i samarbetets Vision 2030.
- Under 2020 genomfördes ett flertal digitala möten för att förstärka kunskaps- och erfarenhetsutbytet om pandemin och dess konsekvenser. En enkät sändes ut och besvarades av alla länder om hur situationen ser ut, och vilka insatser som tagits i bruk mm.
- I februari 2021 genomfördes ett digitalt evenemang på temat [Building back better- Disability leadership end the way forward](#) om erfarenheter från den första tiden med pandemin och med särskilt fokus på ledarskap och vikten av en inkluderande återuppbyggnad av samhället.

Ledarskap och funktionshinder

- Ledare som vill, kan och förstår hur inkludering av personer med funktionsnedsättning fungerar i praktiken behöver mötesplatser för att diskutera, utveckla och stärka strategier och metoder. Under 2020 har dialogen fortsatt med ledarskapsnätverket International Initiative for Disability Leadership (IIDL), bland annat genom kunskaps- och erfarenhetsutbyte om Corona pandemins påverkan på personer med funktionsnedsättning. Under hösten 2019 beslutade Funktionshindersrådet att söka möjligheter att finna medel för ett nordiskt ledarskapsprogram för funktionshinderområdet, ett arbete som fortfarande pågår.

Stöd och service i centrum och periferi

- Alla personer med funktionsnedsättning har rätt till stöd och service utifrån behov, oavsett var man bor. Detta är en utmaning för systemen, särskilt i glest befolkade områden. Funktionshindersrådet vill dock uppmärksamma behov och goda exempel gällande stöd och service för personer med funktionsnedsättning i glest befolkade områden. Målgruppen för detta initiativ är beslutsfattare och nyckelpersoner med ansvar för att stöd och service ska nå alla personer med funktionsnedsättning oavsett bostadsort. Under 2020 fortsatte Funktionshindersrådet att stärka nätverken med aktörer i Grönland. Arbetsgruppen för den aktivitet i handlingsplanen som handlar om personer med funktionsnedsättning i Arktis fortsätter.
- Rådsmedlemmarna har bidragit i utvecklingen av en projektansökan till Arktiska rådet för medel till projekt om jämlik välfärd i Arktis, som dock avlogs.
- Funktionshindersrådet medverkade i det finska ordförandeskapets evenemang [Indigenous peoples – language, culture and life cycle](#). Evenemanget genomfördes delvis fysiskt i Enare och delvis digitalt den 31 augusti-1 september.

Barn och unga med funktionsnedsättning

- Barn med funktionsnedsättning har sämre levnadsvillkor och möjlighet att delta i samhället i jämförelse med barn utan funktionsnedsättning. Funktionshindersrådet har under året bidragit med ett funktionshindersperspektiv i Nordiska ministerrådets arbete med integrering av barnrätts- och ungdomsperspektiv.
- Funktionshindersrådet har antagit och börjat implementera modellen för integrering av barnrätts- och ungdomsperspektiv i funktionshinders-samarbetet som också publicerades på svenska och engelska under 2020 ("No child or young person shall be left behind – child's rights and youth perspective in Nordic cooperation on disability). Bland annat genomfördes ett internt webinarium vid ett rådsmöte. Nordens välfärdscenter har gjort flera intervjuer i samband med dessa aktiviteter för att lyfta fram unga personers röster, mål och önskemål. Rådsmedlemmar har också deltagit i projektet om barns och ungas delaktighet som finansieras av ministerrådets barn- och ungdomskommitté. Inom projektet görs bland annat en kartläggning av nyckelaktörer och presentation av goda exempel på hur delaktighet kan främjas.
- Funktionshindersrådet har börjat använda en ny modell för [integrering av barnrätts- och ungdomsperspektiv i funktionshinderssamarbetet](#). Bland annat innebär detta att företrädare för unga med funktionsnedsättning bjuds in till Rådets aktiviteter.

Handlingsplanen för nordiskt samarbete om funktionshinder

[Nordiska ministerrådets handlingsplan](#) för funktionshindrarsamarbetet gäller för perioden 2018–2022. Planen är förankrad i Nordiska ministerrådet för social- och hälsopolitik, MR-S, men involverar även ett flertal politikområden. [FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning \(CRPD\)](#), [Agenda 2030](#) och Nordiska ministerrådets vision om ett integrerat Norden är grundläggande för handlingsplanen som har tre fokusområden: mänskliga rättigheter, hållbar utveckling och fri rörlighet.

Funktionshindrarsrådet, vars sekretariat är placerat i NVC, har genom sitt mandat ett ansvar för att handlingsplanen genomförs.

Status för aktiviteter

Varje fokusområde omfattar tre aktiviteter som är av olika karaktär och involverar flera olika politikområden. Deras status listas nedan.

Avslutade

- Aktivitet 1.3 Barn och unga med funktionsnedsättning
- Aktivitet 2.2 Universell utformning, delaktighet och demokrati
- Aktivitet 2.3 Inkluderande arbetsliv
- Aktivitet 3.2 Studentmobilitet och funktionshinder
- Aktivitet 3.3 Smarta inkluderande städer

Pågående

- Aktivitet 1.1 Insatser för att stötta implementering av UNCRPD
- Aktivitet 2.1 Integrering av funktionshindrarsperspektiv i ministerrådets verksamhet
- Aktivitet 3.1 Gränshinder och funktionshinder

Ännu ej påbörjat

- Aktivitet 1.2 Ursprungsfolk och funktionshinder

Fokusområde: Mänskliga rättigheter

1.1 Insatser som stärker kunskap och dialog om mänskliga rättigheter och funktionshinder samt Nordens röst internationellt

Syftet med dessa insatser är att skapa plattformar för kunskaps- och erfarenhetsutbyte och utveckling av effektiva instrument för implementering av CRPD, CRC och andra relevanta FN-konventioner. Målen är att:

- Skapa mer jämförbar statistik och annan kunskap
- skapa forum och mötesplatser för erfarenhetsutbyten
- etablera en nordisk masterutbildning och ett nordiskt forskningsprogram i funktionshinder/disability studies.

Tidsperiod: Hela handlingsplansperioden 2018-22.

Utförare: I stor utsträckning NVC samt i samarbete med ordförandeskapen och Nordiska ministerrådets sekretariat.

Finansiär: Till största delen av social- och hälso-sektorn, inte minst genom NVCs basbeviljning.

Insats: Statistik om funktionshinder i Norden

NVC genomför projektet i samarbete med Nordregio. En rapport publicerad i juni 2021 föreslår indikatorer som kan användas på nordisk nivå för att följa :

- utvecklingen av levnadsförhållanden för personer med funktionsnedsättning

- genomförandet av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning
- Agenda 2030.
- Statistik om levnadsvillkor hos personer med funktionsnedsättning på de områden som omfattas av indikatorerna.

Mer information finns här: [Nordisk funktionshindersstatistik | NVC \(nordicwelfare.org\)](#).

Insats: Kartläggning av barn och unga med funktionsnedsättning

NVC ska kartlägga ländernas dialoger med FN gällande implementering av artikel 7 i CRPD om barn med funktionsnedsättning. Arbetet görs som en del av NVC:s insats i projektet 1.3 i handlingsplanen. Detta arbete fortlöper parallellt med aktivitet 1.3, se nedan.

Insats: Utbildning om funktionshinder och mänskliga rättigheter

NVC stödjer grupper av lärosäten och andra intressenter som vill utveckla idéer och ansöka om nordiska medel för samarbeten inom funktionshindersfältet, exempelvis genom Nordplusprogram. Under 2021 genomfördes en uppdatering av publikationen "[Nordic cooperation on higher education and research human rights and disability](#)", om att bl.a. kartlägga högre utbildningsmiljöer som arbetar med funktionshinder. Kartläggningen gjordes tillsammans med lärosäten i de fem länderna, Färöarna, Grönland och Åland. 2021 beviljades medel från Nordplus till projektet Developing Nordic Disability Studies som syftar till att kartlägga studieprogram och forskning på funktionshindersområdet och senare bygga upp ett samnordiskt masterprogram i disability studies. Fyra lärosäten medverkade i nätverket.

Insats: Nordiskt sidoevenemang i samarbete med statspartsmötet för UNCRPD

NVC gjorde tillsammans med danska ordförandeskapet och Nordiska ministerrådets sekretariat ett program för nordiska aktiviteter i samband med online statspartsmötet för CRPD i december 2020, som dock inte blev av. Men vid statspartsmötet för CRPD 2021 genomfördes ett sidoevenemanget "[Building Back Better by strengthening Article 19 of the UNCRPD](#)" med fokus på ett självständigt liv och att vara inkluderad i samhället.

Aktivitet 1.2 Ursprungsfolk och funktionshinder

Det finns generellt sett lite systematiserad kunskap om funktionsnedsättning och funktionshinder kopplat till de ursprungsfolk som finns i Norden, samer och inuiter. Målsättningen med att samarbeta kring detta tema är att stödja forskning, professionella nätverk och nordiska nätverk av personer med funktionsnedsättning och deras anhöriga från nordiska ursprungsfolk. NVC har tidigare arbetat med projekt om [Samer och funktionsnedsättning](#).

Tidsperiod:	Målet är att projektet ska kunna genomföras inom handlingsplansperioden.
Utförare:	NVC har tillsammans med medlemmar i Funktionshindersrådet, det nordiska demensnätverket och aktörer i Norge, Finland, Sverige och Grönland ansökt om medel från det arktiska samarbetsprogrammet för projektet "Jämlig välfärd i Arktis".
Finansiär:	Projektet har inte beviljats finansiering.
Status:	Ej igång. Dock har två webinarier, "Indigenous peoples: language, culture and life cycle" organiseras 31.8.21 och 1.9.21 hållits i ett samarbete med finska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet, Institutet för hälsa och välfärd i Finland (THL) och NVC.

Aktivitet 1.3 Barn och unga med funktionsnedsättning

Barn och unga med funktionsnedsättning har sämre hälsa och förutsättningar för delaktighet än andra barn.

Tidsperiod: Projektet startades 2019 och avslutades 2020.

Utförare: NVC
Finansiär: Projektet finansieras delvis av NORDBUK och delvis av NVC:s basbeviljning.
Status: Projektet drevs i dialog med Nordiska ministerrådets barn- och ungdomskommitté NORDBUK för att samla kunskap om situationen för barn och unga med funktionsnedsättning samt för att kartlägga metoder och exempel på praxis om hur barn och ungas röst kan stärkas inom skola och fritid. Flera experter och företrädare för unga bidrog. Mer information finns här ["Se, lytte og inkludere – Deltagelse for barn og unge med funktionsnedsettelse i Norden"](#).
Två rapporter togs fram och projektet avslutades med ett [webbinarium](#) i mars 2021.
Mer information om projektet: [Barn, unga och delaktighet | NVC \(nordicwelfare.org\)](#)

Fokusområde: Hållbar utveckling

Aktivitet 2.1 Integrering av funktionshindersperspektiv i Nordiska ministerrådets verksamhet

Nordiska ministerrådet arbetar systematiskt för att stärka funktionshindersperspektivet i alla relevanta politikområden.

Tidsperiod: Hela handlingsplansperioden.
Utförare: Projektet utförs under ledning av Funktionshindersrådets sekretariat i nära dialog med Nordiska ministerrådets sekretariat.
Finansiär: Funktionshindersrådets sekretariat. Insatser inom andra politikområden finansieras av respektive sektor
Status: Funktionshindersrådets sekretariat har i dialog med ministerrådets interna nätverk och företrädare för unga med funktionsnedsättning följt upp utvecklingen under [2020](#) och [2021](#) och en rapport publiceras under hösten. Mer information finns här: [Funktionshindersrådet | NVC \(nordicwelfare.org\)](#).

Aktivitet 2.2 Universell utformning, delaktighet och demokrati

Detta projekt kartlägger nätverk och tillvägagångssätt samt bidrar till genomförandet av fem delmål i Agenda 2030.

Tidsperiod: Påbörjades 2019, avslutades 2020.
Utförare och finansiär: NVC koordinerade projektet som utfördes tillsammans med nationella aktörer i länderna.
Status: Genomfördes av NVC tillsammans med nationella aktörer i de nordiska länderna, och samlade företrädare för de största funktionshindersgrupperna (syn, hörsel, rörelse, kognition samt forskare, praktiker och politiker) för dialog, utveckling och spridning av goda exempel för universell utformning.

Fem nordiska seminarier/webbinarier genomfördes av nationella aktörer tillsammans med NVC:

- THL i Finland ansvarade för ett seminarium om [Aktiv involvering av unga med funktionsnedsättning](#).
- Danska Socialstyrelsen ansvarade för webinarie [Digitalization in Social services – opportunities and barriers for persons with disabilities](#).
- Socialministeriet på Island ansvarade för [Active involvement of persons with disabilities creates better solutions for all](#).
- Myndigheten för delaktighet i Sverige ansvarade för webinariet [Democracy and disability – how to create broader political participation for all](#).

- Barne- ungdoms og familiedirektoratet i Norge ansvarade för webinariet [Smart cities are universally designed cities](#).

Mer information finns här: [Universell utformning, delaktighet och demokrati | NVC \(nordicwelfare.org\)](#)

Aktivitet 2.3 Inkluderande arbetsliv

Projektet "Framtidens arbetsliv – teknik och digitalisering för ökad inkludering" berör framtidsperspektivet inom området arbetsliv, bland annat med fokus på innovationer och teknologi som möjliggörande för en mer inkluderande arbetsmarknad.

Tidsperiod: Påbörjades 2019, avslutades 2020.
Utförare: NVC på uppdrag av ÄK-A:s arbetsmarknadsutskott med en nordisk styrningsgrupp
Status: En kunskapsöversikt togs fram av Kungliga tekniska högskolan i Sverige. En [rapport med kunskapsläget](#) har publicerats och den mer praktiskt orienterade s.k. verktygslådan publiceras under hösten 2021. Ett [expertwebbinarium](#) genomfördes i november 2020 och ytterligare ett [webbinarium](#) genomfördes i maj 2021. Mer information finns här: [Framtidens arbetsliv – teknik och digitalisering för ökad inkludering | NVC \(nordicwelfare.org\)](#)

Fokusområde: Fri rörlighet

Aktivitet 3.1 Funktionshindersperspektiv i nordiskt samarbete om gränshinder

Aktiviteten förstärker kompetensen om funktionshindersperspektiv hos de aktörer som utreder och föreslår lösningar för gränshindersfrågor och höjer samtidigt kompetensen kring gränshindersarbetet hos medlemmarna i Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder. Årliga seminarier arrangeras och dessa involverar relevanta aktörer inom till exempel gränshindersarbetet.

Tidsperiod: Årliga aktiviteter så som seminarier genomförs under hela handlingsplansperioden.
Utförare: NVC.
Finansiär: Projektet finansieras delvis med medel från samarbetsministrarnas budget för handlingsplanen om mobilitet.
Status: NVC och Funktionshindersrådet genomför ett seminarium om teckenspråk och mobilitet. En rapport skrivs om hur mobilitet kan främjas för personer med funktionsnedsättning, mer särskild inriktning på döva och dem som använder teckenspråk. Seminariet har flyttats från 2020 och planeras nu genomföras hösten 2021 i Köpenhamn. Mer information finns här: [Seminarium om mobilitet och teckenspråk i Norden | NVC \(nordicwelfare.org\)](#).

Aktivitet 3.2 Studentmobilitet och funktionshinder

De nordiska länderna har målsättningar för att studenter inom högre utbildning genomför hela eller en del av sin utbildning i ett annat land. Även EU har sådana mål. Dessa mål omfattar även studenter med funktionsnedsättning. På grund av ett flertal barriärer som särskilt drabbar studenter med funktionsnedsättning finns stora skillnader mellan dessa och andra studenter vad gäller de faktiska möjligheterna att studera utomlands. I projektrapporten Equity in student mobility in higher education har dessa barriärer beskrivits och rekommendationer har formulerats om vad som kan förbättra förutsättningar för studentmobiliteten i Norden.

Tidsperiod: Projektet genomfördes under 2018 och 2019.
Utförare och finansiär: NVC genomförde projektet.

Finansiär: ÄK-U.
Status: Ett flertal nordiska seminarier har hållits med syfte att sprida resultaten från projektrapporten och i förlängningen öka mobiliteten hos studenter med funktionsnedsättning. Material från dessa möten samt en slutrapport om studentmobilitet och funktionshinder finns på [NVCs hemsida](#).

Aktivitet 3.3 Stadsplanering från ett funktionshindersperspektiv

Många av hindren för fri rörlighet som särskilt drabbar personer med funktionsnedsättning kan lösas genom samarbete inom sektorer med anknytning till stadsplanering. Viktiga områden för nordiskt samarbete är exempelvis universellt utformade transportsystem och byggda miljöer. Smarta och åldersvänliga städer och samhällen är några exempel på hur detta konceptualiseras. Även tillgänglighet inom turistnäringen är ett viktigt område.

Tidsperiod: Genomfördes under 2019 och 2020.
Utförare: Nordregio med expertstöd från NVC på uppdrag av regionalsektorns temagrupp för hållbar urban utveckling.
Finansiär: Nordregio med 200 000 DKK.
Status: Nordregio genomförde projektet "[Planning and designing the inclusive smart city](#)". Rapporten "[The right to access the city](#)" publicerades under hösten 2020.

Tvärgående perspektiv

Barnrätts- och ungdomsperspektiv

Den nya modellen för integrering av barnrätts- och ungdomsperspektiv började användas under 2020. Modellen är utvecklad av Funktionshindersrådet, NVC, experter inom området samt företrädare för barn och unga med funktionsnedsättning, och innebär bl.a. att unga med funktionsnedsättning inbjuds att delta på lika villkor som rådsmedlemmar till rådets möten och andra aktiviteter. I huvudsak är det företrädare för unga med funktionsnedsättning från länderna som ingår i arbetsutskottet (tidigare, nuvarande och kommande ordförandeland) som medverkar. Funktionshindersrådets möten innehåller också reflektionspunkter med diskussion om hur verksamheten har konsekvenser för barn och unga med funktionsnedsättning.

Jämställdhet

Nomineringen av medlemmar i Funktionshindersrådet hanteras i nationella processer som koordineras av ÄK-S. Några länder har lika många män som kvinnor, men inte alla. I projektverksamhet, kartläggningar mm söker ansvariga efter skillnader i levnadsvillkor mellan kvinnor och män. Då sådana skillnader finns analyseras och kommenteras detta.

Hållbar utveckling

Funktionshindersrådet och NVC har bidragit till Nordiska ministerrådets nya Vision 2030. Inkludering av personer med funktionsnedsättning är avgörande för att lyckas uppnå målen i handlingsplanen, inte minst den sociala och ekonomiska dimensionen av hållbar utveckling. Funktionshindersrådet och NVC hänvisar också konsekvent till relevanta mål i Agenda 2030 i sitt arbete.